

ZOMERCURSUS 2022

Voorafgaand aan ons najaarsprogramma organiseren we ook dit jaar weer een zomercursus o.l.v. drs. Arend Jagersma. Die cursus heeft als thema:

Op de bres voor de rede. Pinker's pleidooi voor deugdelijk denken.

In tijden van nepnieuws, complottheorieën en doemdenken bepleit de Canadese filosoof Steven Pinker een herwaardering van redelijkheid en rationeel denken, onontbeerlijke vaardigheden die naar zijn oordeel door moderne denkers ten onrechte in diskrediet zijn gebracht.

In zijn nieuwste, vorig jaar verschenen boek *Rationaliteit* poogt Pinker een antwoord te geven op de vraag hoe het kan dat in een tijdperk van ongeëvenaarde wetenschappelijke vooruitgang zovelen ontvankelijk blijken te zijn voor ongefundeerde opvattingen, onwaarschijnlijke denkbeelden en apocalyptische doemscenario's. De bereidheid

om basale feiten te onderkennen en evidente logische spelregels en argumenten te respecteren lijkt geen gelijke tred te houden met moderne wetenschappelijke verworvenheden en inzichten. 'Alternatieve feiten' en onbewuste denkfouten benemen ons in toenemende mate het zicht op de realiteit, met alle ontwrichtende maatschappelijke gevolgen van dien. In het licht van deze zorgelijke ontwikkelingen is het zaak in de bres te springen voor de waarde en de betekenis van redelijkheid en rationeel denken.

Eerder had Pinker in zijn boek *Verlichting nu* (2018) aan de hand van feiten en statistieken betoogd dat het redelijke, wetenschappelijke denken ons veel en ver heeft gebracht, en dat het belang daarvan dient te worden beseft en verdedigd tegen de verlokkingen van irrationalisme, relativisme en ondergangsfantasiën. Om duurzame vrijheid en welvaart te realiseren is het volgens hem van groot belang vast te houden aan de waarden en de idealen van de Verlichting, de politieke, filosofische en culturele vernieuwingsbeweging van de 17e en de 18e eeuw, die zich keerde tegen autoriteiten en dogmatisme, en aldus kritische mondigheid, emancipatie, vrijheid en vooruitgang wilde bevorderen.

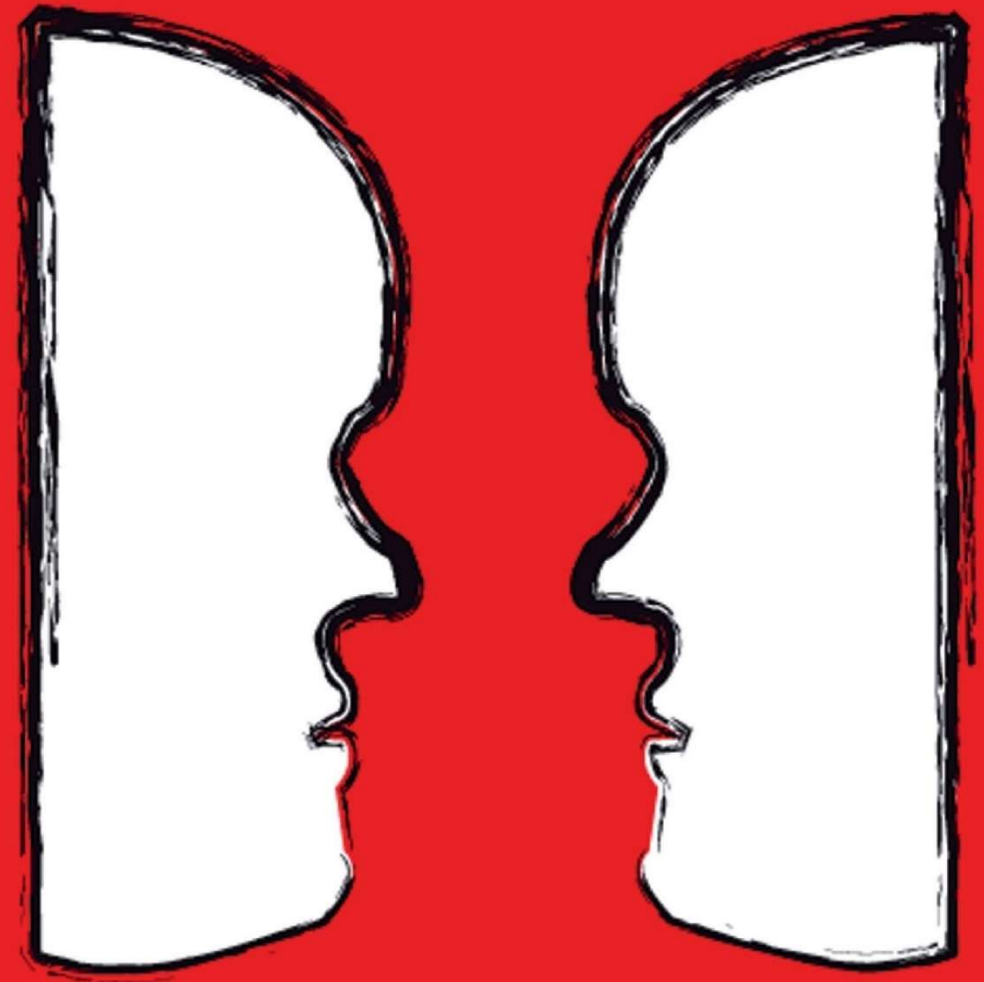
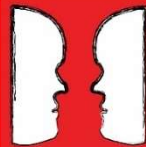
In zijn meest recente studie *Rationaliteit* richt Pinker zich bovenal op de aard en de betekenis van redelijkheid, een van de pijlers van het Verlichtingsdenken, in de hedendaagse samenleving. Hij betoogt dat juist binnen contemporaine intellectuele kringen sprake is van verwaarlozing en regelrechte ondermijning van het vertrouwen in de rede. Door rationaliteit gelijk te stellen aan formele kilheid en steriele gevoelsarmoede, of zelfs verantwoordelijk te houden voor totalitaire politieke ontsporingen, hebben moderne denkers naar zijn oordeel bijgedragen aan modieuze, doch bedenkelijke tendensen van relativisme en irrationalisme, die de verworvenheden van het verlichte denken dreigen te schaden. Er is dan ook meer dan ooit behoefte aan zowel een analyse als een herwaardering van rationaliteit en redelijk denken.

Cursus informatie

Datum: dinsdag 16 en vrijdag 19 augustus 2022 (13:00 – 17:00 uur)
Plaats: Reestkerk, Oud Avereest 5, 7707 PM Balkbrug
Kosten: € 75,00
Anmelding: via de website (formulier) of via de email (info@filosofischcafehoogeveen.nl)

Contactgegevens Filosofisch Café Hoogeveen

Email: info@filosofischcafehoogeveen.nl
Telefoon: 0528-272899
Website: www.filosofischcafehoogeveen.nl

Filosofisch Café
Hoogeveen

Programma zomer/najaar 2022

U bent van harte uitgenodigd om elke laatste dinsdag van de maand uw geest te scherpen tijdens inleidingen over interessante filosofische onderwerpen, waarbij er gelegenheid is van gedachten te wisselen.

Plaats:

Bibliotheek Hoogeveen (Willemskade 27)

Tijd:

Inloop: 19:00 – 19:30 uur

Aanvang: 19:30 uur

Entrée: € 9,00 (incl. koffie/thee)

Meer informatie vindt u op www.filosofischcafehoogeveen.nl en kunt u per email aanvragen via info@filosofischcafehoogeveen.nl.

Let op: Alle activiteiten die in deze folder staan aangekondigd, zijn onder voorbehoud van nieuwe ontwikkelingen rond de Corona-/Covid-19-problematiek.

Werkgroep Filosofisch Café Hoogeveen

Alex van der Haar

Anneke Tiessens

Ernst Kuntz

Hans Haasjes

Jan Hendriks

Klaas Reenders

Yolande Cazemier

dinsdag 27 september 2022

Een onstilbare behoefte aan sympathie.

drs. Ronald Hünneke, filosoof

In zijn geschriften over evolutie probeert Charles Darwin antwoord te geven op een vraag, die de filosoof Thomas Hobbes twee eeuwen eerder had gesteld: In de natuur is het leven "solitary, poor, nasty, brutish and short", een strijd van allen tegen allen. Dus waarom zouden mensen zich dan netjes gedragen?

Waarom gedragen ze zich niet als beesten? Het antwoord van Darwin op deze vraag was verrassend elegant: Mensen gedragen zich niet ethisch omdat ze empathisch zijn (zoals Frans de Waal betoogt), sympathiek, emotioneel intelligent

of wijs. Nee, mensen gedragen zich ethisch omdat ze *door anderen sympathiek gevonden willen worden*. Daarmee toonde Darwin aan dat ethisch én onethisch gedrag dezelfde oorsprong hebben, namelijk de sociale context waarin mensen zich bevinden.

In deze lezing zal dieper op de theorie van Darwin worden ingegaan, en op de gevolgen die zijn theorie heeft voor de wijze waarop maatschappelijke en ethische vraagstukken moeten worden onderzocht.

dinsdag 25 oktober 2022

Tijd als kwetsbaarheid in de filosofie van Levinas.

dr. Jan Keij, filosoof

Filosofen en natuurkundigen denken al millennia na over het verschijnsel "tijd", maar raakten nooit tot de kern. Door "tijd" te typeren als kwetsbaarheid en sterfelijkheid slaagde de Franse denker Levinas daar wel in. Hij maakt duidelijk dat tijd naast lijden ook al het schone, alle vreugde, affectie en bovenal ethiek mogelijk maakt. Hiermee valt alles in onze werkelijkheid op zijn plaats.

Levinas toont dit aan door te argumenteren vanuit de alledaagse ervaring. Dit maakt zijn mooie, revolutionaire denken over tijd zo herkenbaar en realistisch. In *Tijd als kwetsbaarheid* legt filosoof Jan Keij Levinas' tijdconcept op heldere en aangrijpende wijze uit. Hij put daarbij uit de filosofie, de natuurkunde en de wereldliteratuur. Keij laat zien dat de mens tijd is: wij zijn gemaakt van tijd. Dat geeft het leven pas waarde. Wees daarom blij dat het leven tijd(elijk) is.

dinsdag 29 november 2022

Wat we gemeen hebben. Een filosofie van de meenten.

dr. Thijs Lijster, filosoof

De economische, ecologische en gezondheids crises van de afgelopen decennia hebben duidelijk gemaakt dat het neoliberalisme een fundamenteel onhoudbaar systeem is en het mensbeeld van de autonome *homo economicus* is iets waar steeds minder mensen zich in lijken te herkennen. Maar is er een alternatief?

In zijn lezing zal Thijs Lijster kijken naar de "meenten" (*commons*), een concept waar de laatste jaren veel aandacht voor is in de politieke filosofie en economie, en dat refereert aan een goed of bron dat niemand bezit is maar waar iedereen gebruik van kan maken. Hij zal betogen dat de meent (of "het gemeen") niet alleen fungeert als alternatief naast het klassieke onderscheid tussen het publieke en het private, maar dat het bovendien een alternatief mens- en wereldbeeld veronderstelt, dat ons een uitweg kan bieden uit de crisis van het neoliberalisme.

- Dit programma vermeldt twee uitgestelde lezingen, die oorspronkelijk in het voorjaar van 2022 zouden zijn gehouden. Door de toen geldende Corona-maatregelen konden die op dat moment niet doorgaan.
- Volgend jaar vieren we ons derde lustrum. We willen in dat jaar een aantal filosofen uitnodigen die ons filosofisch café in de loop van die 15 jaren extra waardevol hebben gemaakt.
- We zijn van plan in het najaar weer een enquête te houden onder onze bezoekers om te evalueren wat zij vinden van onze huidige opzet. We zijn daarbij uiteraard ook zeer benieuwd naar suggesties ter verbetering.